

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 01.06.2026

§ 166

Valtuustoaloite: Mahdollistetaan talviulkoilureittien ylläpito vapaaehtoisten toimesta hallinnollisesti kevyellä menettelyllä KV

929/00.01.01.03/2026

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

kunnossapitoinsinööri Tanja Pakkanen, p. 044 482 0554

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

kaupunginjohtaja Kynnäräinen Niko

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus tekee kaupunginvaltuustolle seuraavan ehdotuksen:

”Kaupunginvaltuusto merkitsee aloitteen ja siitä annetun lausunnon tiedokseen todeten, että aloitteessa tarkoitettu asia on tullut tässä yhteydessä riittävästi selvitettyksi.”

Käsittely

Asian käsittelyn yhteydessä jäsen Eero Seesvaara teki seuraavan palautusesityksen: Ehdotan palautusta uudelleen valmisteluun saatesanoin: Vastauksen tulee sisältää toimenpiteitä, joilla aloitteeseen vastataan, sekä avata, miten aloitteen teemassa tullaan toteuttamaan kaupungin strategian kohtaa: "Annamme lahtelaisille valtaa ja vastuuta kehittää omaa asuinympäristöään."

Esitys raukesi kannattamattomana.

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Kaupunkiympäristölautakunta, 19.05.2026

§ 69

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

kaupungininsinööri Lastikka Mika

Päätösehdotus

Kaupunkiympäristölautakunta päättää antaa vastauksenaan valtuustoaloitteeseen perusteluosassa esitetyn.

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Kaupunkiympäristölautakunta, 14.04.2026

§ 54

Päätös

Lautakunta päätti palauttaa asian valmisteluun.

Esittelijä

kaupungininsinööri Lastikka Mika

Päätösehdotus

Kaupunkiympäristölautakunta päättää antaa vastauksenaan valtuustoaloitteeseen perusteluosassa esitetyn.

Käsittely

Asian käsittelyn kuluessa lautakunta päätti yksimielisesti palauttaa asian valmisteluun.

Perusteluosa

KD:n valtuustoryhmä ja 19 muuta valtuutettua jättivät 9.2.2026 seuraavan valtuustoaloitteen:

”Aloitteessa esitämme, että Lahden kaupungille luodaan hallinnollisesti kevyt menettely, jolla annetaan lupa vapaaehtoiselle talviulkoilureittien ylläpidolle, mikäli mahdollisuutta kaupungilta tiedustellaan ja mikäli painavaa estettä luvan myöntämiselle ei ole. Lajin harrastajien tarpeet otetaan menettelyssä huomioon ja etsitään keinot mahdollistaa reittien vapaaehtoinen ylläpito lajin tarpeet huomioiden. Mikäli samalla alueella on useita halukkaita reittien ylläpitoon, kaupunki koordinoi, että reittien ylläpito sujuu tarkoituksenmukaisella tavalla.

Lahdessa on eripuolilla kaupunkia talkoohenkisiä ulkoilun ja liikunnan ystäviä, jotka tekevät talviliikuntareittejä omalla ajallaan ja kalustollaan. Useilla järvillämme on talvisin jään niin salliessa ainoastaan yksityisten henkilöiden tai yritysten ylläpitämiä hiihto-, luistelu- tai kävelyreittejä. Nämä reitit liikuttavat satoja, ellei tuhansia ihmisiä. Esimerkiksi Lahti myönsi joulukuussa 2025 hiihtoharrastaja Sami Aavikolle ansaitun Vuoden hyvinvointiteko -tunnustuksen. Aavikko kunnostaa ja täydentää latuverkostoa omalla ajallaan ja kustannuksellaan muun muassa Kymijärvellä ja päiväkotien läheisyydessä, edistäen näin lähiliikuntaa ja luontomyönteisyyttä. Palkinnon perusteluissa mainitaan, että hän on esimerkki hyvästä kansalaistoiminnasta, joka lisää hyvinvointia ja kestäväää liikkumista.

Reittien ylläpitoon tarvitaan usein moottorikäyttöistä laitetta, joiden kulkunopeus on vastaava kuin kevyellä liikenteellä. Yleistyvät sähköiset mikroliikkumisvälineet tuovat tulevaisuudessa uusia mahdollisuuksia reittien kunnostukseen. Ylläpitoon kuuluvien ajojen ei ole todettu aiheuttaneen turvallisuusuhkia tai haittaa ulkoilijoille. Pikemminkin ulkoilijat ovat hyötäneet laajasti vapaaehtoisten toiminnasta Lahdessa.

Kaupunki toimii epäjohdonmukaisesti kieltäessään toisaalla vapaaehtoistoiminnan reittien ylläpidossa. Lahden Polkupyörähuolto on aiemmin ylläpitänyt maastopyöräilyyn sopivia talvipolkureittejä Salpausselän maastossa nimenomaan lajin tarpeet huomioiden. Samat reitit ovat olleet myös kävelijöiden ja polkujuoksijoiden suosiossa. Reitien ylläpidossa on käytetty niin sanottua snowdogia, pientä moottoriajoneuvoa, joka kulkee keskivertoa maastopyöräilijää hitaammin. Lumimopon tyyppistä snowdogia ajaa kuljettaja ja sen perässä kuljetetaan autonrengasta, jolla polun pinta painuu tasaiseksi ja sopivan levyiseksi ulkoiluun, maastoa mukailen. Renkaan kyydissä on toinen henkilö painona. Snowdogissa vilkkuu oranssi varoitusvalo. Ylläpitotyö on helposti havaittavissa ja hallittavissa; tietävästi vaaratilanteita ei ole ollut. Ylläpidon jäljiltä polut ovat napakan tasaiset.

Reitin kunnostus edellä kuvatulla tavalla on samalla niin sanottua kestäväyttämistä, jota tehdään runsaasti pohjoisen hiihtokeskuksissa. Kun reitti on kestävytetty ja hyvässä kunnossa, käyttäjät valitsevat reitin ja luonnon kulumisen muualta ja reittien leviäminen estyy. Lahden Polkupyörähuollon ylläpitämät pari reittiä ovat kulkeneet jo merkityillä polkureiteillä, joten toiminta on maaston kulumisen näkökulmasta pikemminkin suojelutoimi kuin haittaa aiheuttavaa. Kuitenkin viranhaltija on julkisuudessa olevien tietojen mukaan kieltänyt toiminnan.

Talvimaastopyöräilyreitien ylläpidon jatkaminen tulee sallia ja luoda samalla hallinnollisesti kevyt menettely, jolla vapaaehtoinen reittien ylläpito kunkin lajin vaatimalla tavalla lähtökohtaisesti mahdollistetaan.

Hallinnollisesti kevyt menettely voi olla esimerkiksi sähköpostin kautta tapahtuva tiedustelu ja siihen vastaaminen. Reitien sijainti, ylläpitotapa ja tavoite tulee kuvata tiedustelussa. Vastauksessa tuodaan esille, että vapaaehtoinen vastaa itse toiminnan turvallisuudesta ja vähäisestä häiriöstä ulkoilijoille ja että moottorikäyttöisen kunnostusvälineen nopeus ei saa ylittää tiettyä reitille sopivaa nopeutta (10-25 km/h).

Talviulkoilureittien ylläpidon mahdollistaminen on kaupungin strategian toimeenpanoa. Strategian mukaan muun muassa:

”Edistämme liikunnallista ja aktiivista elämäntapaa. Mahdollistamme monipuoliset harrastusmahdollisuudet kaikenikäisille.”

”Lisäämme yhteisöllisyyttä.”

”Olemme houkutteleva urheilukaupunki.”

”Annamme lahtelaisille valtaa ja vastuuta kehittää omaa asuinympäristöään.”

Näillä perusteluilla toivomme aloitteen etenevän ripeästi ja mahdollistamisen kulttuurin vahvistamista kaupungissa.”

Vastaus aloitteeseen

Talviulkoilureitit ja -polut tukevat liikunnallista elämäntapaa, yhteisöllisyyttä sekä kaupungin strategisia tavoitteita hyvinvoinnin ja kestävän liikkumisen edistämisestä, ja on tärkeää, että kaupunkilaisilla on mahdollisuus liikkua, harrastaa ja hyödyntää kaupungin lähiluontoa myös talviaikaan.

Lahden Kaupunki tunnistaa ja arvostaa vapaaehtoistoimintaa, jota Lahdessa tehdään omaehtoisesti ulkoilureittien ja polkujen käytettävyyden parantamiseksi. Aloitteessa esiin nostettu talkoohenki ja harrastajien aktiivisuus ovat myönteinen ilmiö, jota kaupunki ei lähtökohtaisesti halua rajoittaa.

Kulutuspalvelulaki ja vastuun määräytyminen

Reittien hoitoa ja kunnossapitoa koskevia linjauksia ohjaa 5.5.2025 voimaan tullut kulutuspalvelulaki (185/2025), joka koskee myös maksuttomia ulkoilupalveluja, kuten maastoliikuntapolkuja.

Kulutuspalvelulain mukaan palveluntarjoajan velvollisuutena on:

- tunnistaa ja arvioida toimintaan liittyvät terveyteen kohdistuvat vaarat
- huolehtia riskien ennakoivasta hallinnasta
- dokumentoida keskeiset turvallisuutta koskevat tiedot
- sekä informoida käyttäjiä palveluun liittyvistä vaaroista ja rajoituksista

Mikäli kaupunki mahdollistaa, ohjaa tai koordinoi reittien hoitoa, kaupunki toimii lain tarkoittamana palveluntarjoajana ja vastaa siitä, että toiminta täyttää kulutuspalvelulain vaatimukset. Vastuu käyttäjäturvallisuudesta ei ole siirrettävissä vapaaehtoisille pelkällä luvalla tai vastuuvapauslausekkeella.

Hallinnollisesti kevyt omaehtoinen toiminta

Hallinnollisesti kevyenä mahdollistamisena voidaan pitää sellaista omaehtoista toimintaa, joka rinnastuu tavanomaiseen ulkoiluun ja liikkumiseen. Tällaisena voidaan pitää esimerkiksi sähköavusteisella polkupyörällä ja sen perässä vedettävällä renkaalla tapahtuvaa polkujen tamppaamista, jota harrastajat voivat tehdä oma-aloitteisesti liikkueensa reiteillä.

Tämäntyyppinen toiminta ei edellytä kaupungin erillistä lupamenettelyä tai koordinoitua. Kaupunki ei ohjaa, tilaa eikä organisoi toimintaa, eikä sillä ole käytännössä mahdollisuutta eikä tarvetta valvoa yksittäisten harrastajien omaehtoista liikkumista reiteillä. Toiminta ei siten muodostu kaupungin järjestämäksi palveluksi.

Koneellisesti toteutettava reittien hoito

Koneellisesti toteutettava reittien hoito, kuten moottorikäyttöisillä laitteilla tehtävä polkujen muokkaaminen tai kunnossapito, muodostaa luonteeltaan erilaista toimintaa kuin harrastajien omaehtoinen liikkuminen. Koneellisessa hoidossa

vaikutetaan suoraan reittien rakenteeseen, kulutuskestävyyteen ja muiden käyttäjien turvallisuuteen.

Kulutuspalvelulain veloitteiden vuoksi kaupunki ei voi mahdollistaa koneellista reittien hoitoa ilman, että:

- kaupungilla on ennakolta tieto siitä, mitä työtä tehdään, missä ja milloin
- työ voidaan yhteensovittaa muun kunnossapidon ja reittien käytön kanssa
- toiminta noudattaa yhtenäisiä turvallisuus- ja hoitoperiaatteita
- turvallisuuteen liittyvät havainnot ja toimenpiteet dokumentoidaan

Näistä syistä koneellisesti toteutettava reittien hoito ei ole hallinnollisesti kevyttä toimintaa, vaan edellyttää suunnittelua, koordinointia ja dokumentointia.

Aloitteessa esitetään talvihoidon toteuttamista moottorikäyttöisellä laitteella siten, että laitteen perässä vedetään autonrengasta ja renkaan päällä on henkilö painona, eikä tämänkaltaista työmenetelmää voida sallia. Menetelmä ei täytä henkilöturvallisuutta koskevia vaatimuksia eikä ole kulutuspalvelulain (185/2025) edellyttämän ennakoivan riskienhallinnan näkökulmasta hyväksyttävä. Mikäli tällainen toiminta tapahtuisi kaupungin mahdollistamana tai hyväksymänä, kaupunki toimisi palveluntarjoajana ja vastaisi käyttäjien sekä työn suorittamiseen osallistuvien henkilöiden turvallisuudesta. Tästä syystä koneellisesti toteutettava reittien hoito on rajattu kaupungin ohjaamaan ja työohjeiden mukaiseen kunnossapitoon, eikä aloitteessa kuvattua työmenetelmää voida mahdollistaa.

Kaupungin kunnossapitokäytännöt ja ostopalvelut

Kaupunki toteuttaa maastoliikuntapolkujen kunnossapitoa yksityiskohtaisten työohjeiden mukaisesti, jotka ohjaavat polkujen ympärivuotista hoitoa. Työohjeissa on määritelty mm.:

- kunnossapidon tarkoitus ja rajaukset eri vuodenaikoina

- ne reitit, joille talvikunnossapitoa tehdään
- käytettävät menetelmät ja ajankohdat
- koneellisen hoidon turvallisuusedellytykset
- riskienhallinta, raportointi ja dokumentointi

Kunnossapitotyö toteutetaan osin ostopalveluna, ja se perustuu kaupungin ja sopimuskumppaneiden välisiin ennalta sovittuihin pelisääntöihin. Näihin kuuluvat esimerkiksi:

- vaarallisten ja kivikkoisten osuuksien kiertäminen
- reittivalinnat käyttäjäturvallisuus edellä
- reittien kunnon ja kulumisen systemaattinen seuranta

Näiden periaatteiden toteutuminen edellyttää kokonaisnäkemyksiä reittiverkostosta ja sen käytöstä. Vapaaehtoisilla ei välttämättä ole käytettävissään tietoa näistä ratkaisuista, minkä vuoksi koneellinen kunnossapito edellyttää aina kaupungin ohjausta ja yhteensovittamista.

Maastoliikuntapolkujen kehittäminen

Kaupunki kehittää maastoliikuntapolkuverkostoa pitkäjänteisesti huomioiden kulutuspalvelulain veloitteet ja polkujen ympärivuotisen käytön. Kaupunki on käynnistämässä maastoliikuntapolkujen yleissuunnittelua, jonka tavoitteena on parantaa polkujen rakenteita, kestävyttä, opastusta ja turvallisuutta usean vuoden aikajänteellä.

Yleissuunnittelussa tarkastellaan muun muassa:

- pohjarakenteiden ja kulutuskestävyyden parantamista
- vaarallisten ja kulumisherkkien osuuksien rakenteellisia ratkaisuja
- opasteiden ja reittien selkeyttä

- polkujen ympärivuotista käyttöä ja talvikunnossapidon tarpeita

Tavoitteena on, että suunnittelun ja vaiheittaisen toteutuksen myötä polkujen hoitaminen, myös talviaikaan, on jatkossa helpompaa, turvallisempaa ja hallitumpaa sekä käyttäjien että kaupungin vastuiden näkökulmasta.

Yhteenveto

Kaupunki suhtautuu valtuustoaloitteeseen myönteisesti siltä osin kuin se koskee vapaaehtoisten omaehtoista, kevyttä ja hallinnollista lupamenettelyä edellyttämätöntä toimintaa, joka rinnastuu tavanomaiseen ulkoiluun ja liikkumiseen.

Sen sijaan koneellisesti toteutettava reittien kunnossapito edellyttää kulutuspalvelulain mukaisesti kaupungilta ennakkotietoa, koordinoitua ja dokumentointia, eikä sitä voida toteuttaa hallinnollisesti kevyenä menettelynä. Linjaus perustuu voimassa olevaan lainsäädäntöön, käyttäjäturvallisuuteen sekä kaupungin vastuuseen ulkoilupalveluiden järjestäjänä.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Lautakunta: Kh

Kh: Kv

Kv: -